

PÉNTEK IMRE

Elszakadás egy próteuszi jellemtől

Néhány hete gondoltam arra, hogy meglátogatom Kisasszony utcai otthonában. Feleségétől, Katitól tudtam, hogy eljött a kórházból, ő ápolja és vigyáz rá. A találkozás létre is jött: János barátom ágyban fekült, bele-belekapcsolódott a beszélgetésbe, de gyógyulásával kapcsolatban nem volt optimista. Pedig még lettek volna feladatai, s tudom, a szerkesztőség gondjait nem könnyen lehet félretenni.

Belső szomorúságomat igyekeztem palástolni, s néhány kedves, a legközelebbi találkozás reményével kecsesgető szóval, elbúcsúztunk.

Azt azonban aligha sejtetem, ez lesz az utolsó találkozásunk, lefogyott, sápadt arcát, a meglágyuló makacsság vonásait viszem magammal – útravalóul.

Én is, mint sokan mások – hittem benne. Ez vonatkozik a szűkebb körre, az *Elérhetetlen föld* csoportjára is. Elhittem neki, hogy antológiánk megjelenik, bár az okoskodó kiadóvezetők, a politikai megbízottak időszakosan elutasítják. Ám a gazdatudat megbízhatósága – ami ekkoriban fellépését jellemezte – még azokra is hatott, akik elutasították. S a fordulatok után a végkifejlet nem lehetett más: az *Elérhetetlen föld* megjelent, s Czine Mihány mutatta be a tévében. Kisebfbajta csoda volt ez, s a megvalósító: Oláh János.

Igaz, utána megjött a válasz: a fanyalgás, az elmarasztalás, a mellőzés. Ezeket az éveket is átvészeltük: János ebben is példaadó volt. S makacsul írta verseit, amelyeket én nagyra becsültem. Volt, aki a prózáját tekintette jobbnak – én azon hívők közé tartoztam, aki a költőt becsülte nagyra.

Amikor 2014-ben megjelent a *Belső tükör*, az *Össze gyűjtött versek* korpusza, úgy véltem, engem igazolt az idő. A majd öt és félszáz oldalnyi vesszor. Benne

jobbnál jobb megoldások. S Bertha Zoltán magvas tanulmánya. S forgattam, felfedeztem a régi-új fordulatokat, a mindig más fénytörést. Néha úgy éreztem, hogy az alkotó nem akar teljes fegyverzettel előállni, kell a hely az irodalomszervezőnek, a szerkesztőnek, a könyvkiadónak. Szerénységét semmi sem indokolta. A gyűjteményest lapozgatva találtam rá az *Arckép háttérrel – Határ Győzőnek levél helyett 1971-ből* című szövegre.

„Nem mondanám, hogy a kitagadottság alakította ilyenné, de értelmet a kettő ad egymásnak, a próteuszi jelleg a kitagadottságnak, a kitagadottság a próteuszi jellegnek.”

Oláh János dzsúdóedzőként

Ez szerintem órá vonatkozik. A kitagadottság elmúlt, a próteuszi jelleg megmaradt. Ennek bizonyítéka a Magyar Napló 22 éve, *Az év versei és novellái*, a Versmaraton, és sok minden egyéb, a Napló körül kialakult műhely terméke. Megtörte az irodalomban kialakult kánon monopoliumát, létrehozta a létező és más/ik alternatívát. Azt a helyzetet, amelyet a versengő kánonok jellemeznek. Irodalompolitikus volt, anélkül hogy a politikusi székhelyeket koptatta volna. A megbízást nem felülről kapta: a gyakorló irodalmároktól, a plebstól, a kéziratokon pepecselőktől, akiknek egyetlen dolog, a minőség számít.

A vaskos kötet két utolsó versét is támpontként tekintettem.

Az *Isten horga* a fájdalomról szól, amelyet utolsó éveiben el kellett viselnie. „Isten horga a fájdalom, / melyre óvatlan ráharaptam” – írja versében. „Vergődj csak, döbbszent áldozat!” – biztatja magát. *A nemlét daltalama* még kegyetlenebb utakra terelgeti fantáziáját: az „eddig volt, nincs tovább” logikája felé. „mondhatnám, ez vagyok, / nem mondom, hallgatok. // Kérlek, nézd el nekem / hiába életem!”

Oláh Jánosnak nem volt „hiába élete”. Gazdag volt, végső stádiumában kiteljesedett. A végső szorongatások idején, remélem, ez is átfutott rajta. Életpéldája üzenetét megértettük, megőrizzük. Talán ez enyhíti a fájdalmat, amikor földi pályafutása befejeződött.